

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Дар'я ПІСКУН

студентка 4 курсу ННІ права
та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ АЛІМЕНТНИХ
ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ
ЗА ЧИННИМ СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Сімейне право встановлює принцип рівності прав та обов'язків як батька, так і матері, передбачає здійснення батьківських прав та обов'язків відповідно до інтересів дітей. За загальним правилом, батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до досягнення ними повноліття, тобто 18 років [1, с. 12].

Отже, аліментні зобов'язання – це основний інститут сімейного права України, покликаний забезпечити основоположні права дитини. За своєю природою – це багатоаспектні відносини. З одного боку, вони включають моральний аспект, оскільки питання турботи про малолітніх чи непрацездатних осіб – це основа моральних засад будь-якого суспільства, а питання гідного їх утримання – це показник його розвитку. З іншого боку, сімейне законодавство основним обов'язком батьків визначає саме обов'язок утримувати дитину до досягнення повноліття та обов'язок дітей утримувати непрацездатних батьків [2, с. 51].

Сімейний кодекс України у статтях 180–201 встановлює обов'язок батьків утримувати своїх неповнолітніх дітей і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, незалежно від того, чи перебувають вони у шлюбі чи ні (у випадку народження дитини під час фактичних шлюбних відносин), чи визнано шлюб недійсним, чи позбавлені вони батьківських прав, чи дитина відібрана від них тимчасово без позбавлення батьківських прав [6].

Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними або за рішенням суду. Чинним сімейним законодавством України передбачено дві підстави стягнення аліментів на дітей: шлюбний договір або договір по утриманню дітей про сплату аліментів та судові рішення. Тобто вирішити питання про сплату аліментів батьки дитини можуть без звернення до відповідних державних органів шляхом досягнення домовленості про розмір та порядок виплати

аліментів або із зверненням до суду для вирішення вказаних питань у судовому порядку [7, с. 91].

Відповідно до ст. 109 СК України, що регулює розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей, таке подружжя має право подати до суду заяву про розірвання шлюбу разом з письмовим договором про те, з ким із них будуть проживати діти, яку участь у забезпеченні умов їхнього життя братиме той із батьків, хто буде проживати окремо, а також про умови здійснення ним права на особисте виховання дітей. Вказані договори обов'язково укладаються у письмовій формі з нотаріальним посвідченням. Відсутність нотаріального посвідчення має наслідком недійсність договорів [8, с. 86]. Такі договори можуть бути укладені щодо сплати аліментів як на неповнолітніх дітей, так і на повнолітніх, якщо вони потребують матеріальної підтримки і є непрацездатними. Таким чином, укладення подібних угод щодо сплати аліментів сприяє мирному вирішенню питань утримання дітей між батьками, дозволяє скоротити витрати, пов'язані із судовим розглядом спорів щодо аліментних зобов'язань, а також економить час батьків. Укладення договорів про сплату аліментів – добровільне, взаємовигідне рішення, засноване на цивілізованому підході батьків до питання утримання дітей [9, с. 133]. Основною відмінністю договору про сплату аліментів від стягнення аліментів у судовому порядку є те, що сторони в договорі можуть домовитися про умови й деталі, які не враховуються під час прийняття судового рішення. Укладання аліментного договору доцільніше, оскільки спрощує процедуру отримання аліментів, і за таких обставин немає потреби звертатися до суду з вимогами щодо сплати аліментів. Важливе значення для України з огляду на можливість врегулювання питань щодо визнання та виконання іноземних судових рішень щодо аліментних зобов'язань мають міжнародні конвенції, зокрема щодо стягнення аліментних зобов'язань з осіб, які тимчасово перебувають або мають намір постійно проживати в іноземній державі, й існування міжнародних договорів, розроблених з урахуванням практики реалізації інших міжнародних документів у цій сфері [10, с. 76]. Отже, порядок сплати батьками аліментів на неповнолітню дитину може здійснюватися як у добровільному порядку, коли виконання батьками своїх обов'язків щодо утримання дитини здійснюється фактичним шляхом або на основі договору про утримання дитини, так і в примусовому порядку, коли стягнення аліментів провадиться за рішенням суду [11, с. 86]. Порядок та спосіб призначення аліментів на користь дитини встановлюються Сімейним кодексом України. Що стосується добровільного виконання аліментних обов'язків, то у цьому випадку аліменти можуть сплачуватися за ініціативою платника шляхом подання заяви про сплату аліментів за місцем роботи, за місцем отримання пенсії або стипендії у розмірі та на час, який визначає сама зобов'язана особа (ст. 187 СК України). Метою такого порядку сплати аліментів є надання можливості особі, яка зобов'язана сплачувати аліменти, уникнути стягнення аліментів в примусовому порядку

[12, с. 24]. Такий добровільний порядок сплати аліментів не виключає права стягувача в будь-який час звернутися до суду з позовом про стягнення аліментів [13, с. 46]. Важливо зауважити, що з прийняттям Сімейного кодексу України в його основу були покладені насамперед диспозитивні засади регулювання сімейних відносин. Аліментні правовідносини набули нового інституційного змісту. Так, подальше удосконалення інституту аліментних зобов'язань на диспозитивних засадах відкрило можливість їх сторонам укладати договори про сплату аліментів і тим самим уникати звернення до судових органів [11, с. 87].

Відповідно до ч. 1 ст. 189 Сімейного кодексу України батьки мають право укласти договір про сплату аліментів на дитину, у якому визначити розмір та строки виплати. Умови договору не можуть порушувати права дитини, які встановлені цим Кодексом [6]. Такий договір укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується. Відповідно до п.п. 4–5 ч. 1 ст. 161 Цивільного процесуального кодексу України судовий наказ може бути видано, у разі якщо заявлено вимогу про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину – однієї чверті, на двох дітей – однієї третини, на трьох і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб; заявлено вимогу про стягнення аліментів на дитину у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб [14].

1. Кацюба К. Конюхова М. Виконання юридичного обов'язку батьків піклуватися про своїх повнолітніх дітей. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 12–18.

2. Хорошенко О.В., Доценко О.О. Окремі питання аліментних зобов'язань. *Право і суспільство*. 2021. № 2. С. 51–57.

3. Січко Д.С. Сучасні проблеми правового забезпечення стягнення аліментів. *Південноукраїнський правничий часопис*. Проблеми цивільного та господарського права. 2020. № 1. С. 86–91.

4. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021.

5. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

6. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21. Ст. 135.

7. Ханович Є.Д. Поняття аліментних зобов'язань батьків по утриманню дітей. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 91–98.

8. Афанасьєва Л.В. Аліментні правовідносини в Україні : монографія / Л.В. Афанасьєва. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. 224 с.

9. Юнін О. С. Стягнення заборгованості по аліментах та притягнення боржника до відповідальності за невиконання аліментних обов'язків: проблеми теорії та практики.

Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 1. С. 132–139.

10. Атаманчук Т.Р., Тімуш І.С. Правове регулювання аліментних зобов'язань з утримання дітей. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 7. С. 74–77.

11. Кройтор В. А. Особливості порядку стягнення аліментів на неповнолітніх дітей. *Університетські наукові записки.* 2013. № 1. С. 86–93.

12. Сапейко Л.В. Аліменти дітям та батькам: монографія. Л. В. Сапейко, В. А. Кройтор. Харків : Еспада, 2008. 160 с.

13. Порядок, розмір стягнення аліментів на утримання дитини та доходи, які враховуються (не враховуються) при визначенні розміру аліментів. *Бюлетень Міністерства юстиції України.* 2015. № 5. С. 45–53.

14. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 40, 40–42. Ст. 492.

Тетяна ОСТАПЕНКО

доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук

Ольга КУБЕЦЬКА

доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат економічних наук

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство є цілісним комплексом взаємопов'язаних елементів та характеризується складною взаємодією із зовнішнім оточенням. Для нього характерна цілеспрямованість функціонування та розвитку. До підприємств віднесемо організації, які мають на меті забезпечити отримання доходу працівниками та власниками за рахунок надання товарів та послуг. Як один із основних інститутів сучасної економіки, підприємство є відокремленим суб'єктом економічної діяльності, який здійснює свої функції у зовнішньому по відношенню до нього економічному середовищі. Зовнішнє середовище представляє не тільки держава, природні умови та суспільство загалом, але і безлічі споживачів, партнерів, конкурентів.

На проблему забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства існує ціла низка точок зору, які не тільки не збігаються, але й суперечать один одному, з одного боку, а з іншого – доповнюють одне